

Sygn. akt I C 686/15 (I C 7/16)

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2016 r.

Sąd Rejonowy w Giżycku I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Janusz Supiński

Protokolant: Katarzyna Kucharska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18.10.2016 r.

sprawy z powództwa A. Z. (1), małoletniego P. S. działającego przez przedstawiciela ustawowego A. Z. (1)

przeciwko (...) SA w W.

o zapłatę

I. Zasądza od pozwanego (...) SA w W. na rzecz powódki A. Z. (1) kwotę 27.487,37 (dwadzieścia siedem tysięcy czterysta osiemdziesiąt siedem 37/100) złotych z ustawowymi odsetkami opd dnia 04.07.2015r. do dnia zapłaty.

II. Zasądza od pozwanego (...) SA w W. na rzecz powódki A. Z. (1) kwotę 1.943 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

III. Zasądza od pozwanego (...) SA w W. na rzecz małoletniego powoda P. S. kwotę 8.000 (osiem tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 04.07.2015r. do dnia zapłaty.

IV. Zasądza od pozwanego (...) SA w W. na rzecz małoletniego powoda P. S. kwotę 717,66 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

V. W pozostałym zakresie powództwa oddała.

Sygn. akt. I C 686/15 (I C 7/16)

UZASADNIENIE

Powódka A. Z. (1) wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego (...) SA w W. kwoty 35.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę po śmierci ojca W. Z. wraz z odsetkami i kosztami procesu. W uzasadnieniu powódka podniosła, iż w dniu 15.04.2015r. w wyniku wypadku drogowego, spowodowanego przez H. A., kierującego pojazdem ubezpieczonym przez pozwanego, zginął H. Z. – ojciec powódki. Wskutek tego zdarzenia udziałem powódki stały się traumatyczne przeżycia, związane ze śmiercią ojca, wynikające nie tylko z samego faktu utraty osoby najbliższej, ale także koniecznością zapewnienia opieki nad chorą mamą, która od wielu lat jest osobą niepełnosprawną, niezdolną do samodzielnej egzystencji. W efekcie zdarzenia powódka odwiedza mamę tak często jak tylko może, a każdy pobyt w rodzinnym domu przywołuje wspomnienia ojca.

Nadto powódka domagała się zasądzenia od pozwanego kwoty 16.387,37 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu i wystawienia nagrobka.

Małoletni powód P. S., działający przez matkę A. Z. (1), domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanego (...) SA w W. kwoty 15.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę po śmierci dziadka W. Z. wraz z odsetkami i kosztami procesu. W uzasadnieniu powód wskazał, iż w dniu 15.04.2015r. w wyniku wypadku drogowego, spowodowanego przez H. A., kierującego pojazdem ubezpieczonym przez pozwanego, zginął jego dziadek W. Z..

Powód podkreślił, że z dziadkiem łączyła go silna więź emocjonalna, a zmarły obecny był w życiu powoda od samego początku. W tej sytuacji śmierć dziadka stanowiła dla powoda ciężkie i traumatyczne przeżycie.

Sąd, działając na zasadzie art. 219 kpc połączył obie w/w sprawy do łącznego rozpoznania.

Pozwany (...) SA w W. nie uznał powództw i wniósł o ich oddalenie. W uzasadnieniu potwierdził wprawdzie, że wypłacił powódce A. Z. (1) kwotę 570 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu, ale jednocześnie zakwestionował co do zasady swoją odpowiedzialności za zdarzenie, jakie miało miejsce w dniu 15.04.2015 r. pozwany wskazał bowiem, że toczy się jeszcze postępowanie karne mające ustalić osobę winną doprowadzenia do wypadku, a to oznacza, że nie została ustalona odpowiedzialność kierującego pojazdem ubezpieczonym w pozwanym towarzystwie ubezpieczeń. Nadto pozwany zakwestionował wysokości kwot dochodzonych przez powódów.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 15.04.2015 r. na drodze wojewódzkiej nr (...), pomiędzy miejscowościami S. i S., H. A., kierujący samochodem osobowym m-ki F. (...) nr rej. (...) stracił panowanie nad kierownicą i uderzył w stojącą przyczepę m-ki AUTOSAN nr rej. (...). W następstwie zderzenia śmierć na miejscu poniósł pasażer samochodu m-ki F. (...) – W. Z..

dowód: odpis wyroku k 298

W dacie wypadku sprawca był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego w (...) SA w W..

dowód: bezsporne

Powódka A. Z. (1) poniosła wydatki, związane z pogrzebem ojca oraz wystawieniem grobowca w łącznej kwocie 20.857,37 zł, w tym: 3.137,38 zł – koszt pogrzebu, 300 zł koszt pogrzebu, 270 zł koszt wieńca, 1.349,99 zł koszt stypy i 15.800 zł koszt grobowca. Ubezpieczyciel wypłacił powódce A. Z. (1) kwotę 570 zł tytułem zwrotu części kosztów pogrzebu W. Z.. Ponadto powódka otrzymała kwotę 4.000 zł zasiłku pogrzebowego.

dowód: zeznania powódki k 99v-100

decyzja k 63

faktura k 79-84

Powódka A. Z. (1) w chwili zdarzenia miała 38 lat i od lat nie zamieszkiwała wraz z rodzicami. Relacje pomiędzy powódką, a ojcem były poprawne, charakterystyczne dla dorosłej i samodzielnej córki z ojcem – każde miało swój obszar życiowy, było świadome swoich wad i zalet, podobnie jak wad i zalet drugiej strony. Powódka spotykała się z ojcem, który był dla niej wsparciem, przede wszystkim w sferze materialno-finansowej. Z ojcem łączyło ją też zamiłowanie do książek. Śmierć ojca wywołała u powódki cierpienie psychiczne (smutek, żal, nasilenie poziomu drażliwości i napięcia). W pierwszych miesiącach po śmierci ojca wystąpiły u powódki trudności ze snem, które ustąpiły po około dwóch miesiącach.

dowód: zeznania powódki k 99v-100

zeznania świadka Z. G. k 99v

opinia biegłej I. K. k 279-28, 404

Powód P. S. w chwili śmierci W. Z. miał 8 lat. Nie mieszkał z dziadkiem, ale odwiedzał go, spędzając czas na oglądaniu filmów. Po otrzymaniu informacji o śmierci dziadka powód zareagował bardzo intensywnie, a trudność z radzeniem sobie z nową sytuacją trwała jeszcze przez 2-3 miesiące. Sama śmierć dziadka wywołała u małoletniego cierpienie psychiczne objawiające się smutkiem, żalem, wybuchami złości, nasileniem poziomu drażliwości i napięcia.

Najtrudniejszą jednak dla małoletniego była zmiana funkcjonowania, wynikająca z konieczności sprawowania opieki przez matkę A. Z. (1) nad babcią i związane z tym ograniczenia zaspakajania potrzeb małoletniego (spędzania czasu z mamą, rówieśnikami, wyjazdy na wakacje, swobodne gospodarowanie czasem w swoim domu)

dowód: zeznania A. Z. k 259

zeznania świadka R. S. k 258v

zeznania świadka Z. G. k 258

opinia biegłej I. K. k 245-246

Sąd zważył, co następuje:

Bezspornym jest ustalony w sprawie stan faktyczny – wynika on nie tylko z dokumentów, korelujących wzajemnie, logicznych i zgodnych z zasadami doświadczenia życiowego zeznań świadków Z. G. i R.S. oraz zeznań powódki A. Z. (1), działającej także jako ustawowy przedstawiciel małoletniego P. S. – przede wszystkim nie kwestionowała tego żadna ze stron. O ile bowiem pozwany początkowo podważał swoją odpowiedzialność za skutki zdarzenia co do zasady, o tyle po wydaniu i uprawomocnieniu się wyroku Sądu Rejonowego w Kętrzynie, skazującego H. A. za czyn z art. 177 § 2 kk nie podtrzymał swojego stanowiska w tej materii. Podobnie rzecz się przedstawiała z opinią biegłej psycholog I. K. odnośnie powódki A. Z. (1) – po początkowej krytyce tej opinii i jej uzupełnieniu przez biegłą strona pozwana nie zgłosiła kolejnych zastrzeżeń ani wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego, co wskazuje na akceptację ostateczną twierdzeń biegłej.

W tej sytuacji Sąd dał wiarę zeznaniom świadków Z. G. i R.S. oraz zeznaniom powódki, opierając na tym rozstrzygnięcie sprawy. Nadto Sąd uznał obie opinie biegłej I. K. za fachowe, bezstronne i rzetelne. W tej sytuacji też kwestią ewidentnie sporną stała się wysokość zadośćuczynienia należnego powodom oraz odszkodowania, należnego A. Z. (1). Z jednej strony bowiem powódka dochodziła kwoty 35.000 zł tytułem zadośćuczynienia i małoletni powód – 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia, a z drugiej – ubezpieczyciel wskazał, że dochodzone pozwami kwoty są rażąco wygórowane w stosunku do rzeczywistych rozmiarów cierpień i krzywd. Jednocześnie też pozwany zakwestionował wysokość dochodzonego przez powódkę odszkodowania z tytułu kosztów pogrzebu i nagrobka W. Z., wskazując, że koszty wystawienia grobowca (15.800 zł) przekraczają przeciętny koszt pochówku.

Analizując roszczenia powodów w zakresie wysokości zadośćuczynienia Sąd wziął pod uwagę stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu Uchwały z dnia 13.07.2011 r. sygn. III CZP 32/11 (publ. OSNC 2012/1/10, www.sn.pl, B.S.N. 2011/7/9). Zgodnie z nim „Nie może być kwestionowane, że ten sam czyn niedozwolony może wyrządzać krzywdę różnym osobom, źródłem krzywdy jest zatem czyn niedozwolony, którego następstwem jest śmierć. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, dla osób mu bliskich zaś jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych”. Sąd dostrzegł nadto treść wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 18.10.2012 sygn. akt I ACa 458/12, w którym stwierdzono, że „określając wysokość zadośćuczynienia o którym mowa w art. 446 § 4 k.c. należy wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności mające wpływ na rozmiar doznanej przez poszkodowanego krzywdy. W razie śmierci osoby bliskiej na rozmiar krzywdy mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia (np. nerwicy, depresji), roli w rodzinie pełnionej przez osobę zmarłą, stopień w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego” [LEX].

W realiach niniejszej sprawy bezspornym pozostaje fakt ciepłych relacji łączących powodów ze zmarłym ojcem i dziadkiem. Pomimo tego, że powodowie nie mieszkali razem ze zmarłym, a nawet pomimo występujących między A. Z. (1) a jej ojcem częstych napięć (skądinąd szybko rozładowywanych staraniami obu stron) wskazać należy, że W. Z. pozostawał ważną osobą w życiu powódki i jej małoletniego syna, stanowiąc nie tylko opokę finansową,

ale przede wszystkim psychologiczną dla obojga. I choć każda śmierć jest przeżyciem traumatycznym dla osób najbliższych, a śmierć nagła ową traumę pogłębia, to w przypadku powodów śmierci ojca i dziadka stanowiła kres istnienia dotychczasowej rodziny oraz jej bezpieczeństwa materialnego i emocjonalnego. Co więcej – śmierć W. Z. przeorganizowała całe dotychczasowe życie powódki i jej syna. O ile bowiem wcześniej cały ciężar opieki nad niepełnosprawną matką powódki i żoną zmarłego, spoczywał na W. Z., o tyle wskutek zdarzenia z 15.04.2015r. ów ciężar spoczął na A. Z. (1). Fakt zamieszkiwania powódki wraz z synem w G. i konieczność zapewnienia opieki żonie zmarłego, zamieszkującej w W., spotęgowały jedynie cierpienia, będące udziałem powódki. I choć nasilenie owych cierpień przypadło na pierwsze miesiące po śmierci W. Z., a upływ czasu i konieczność wspomnianej wyżej opieki nad matką zmniejszył skalę krzywd, to jednak – przy określaniu wysokości zadośćuczynienia w odniesieniu do powódki – kwestie te należało dostrzec i wyartykułować. Z drugiej strony warto w tym miejscu zacytować fragment opinii I. K.: „w pierwszych miesiącach po śmierci ojca nasilenie cierpienia powódki można określić jako duże, o czym świadczą towarzyszące dolegliwości psychiczne i somatyczne. Należy podkreślić, iż wielość dodatkowych obowiązków, konieczność załatwiania spraw związanych ze śmiercią ojca i organizowaniem opieki nad mamą, a przede wszystkim cechy osobowości powódki, umożliwiły jej odwrócenie uwagi od własnego cierpienia i stopniowe obniżenie jego poziomu oraz dążenie do poradzenia sobie z sytuacją” (vide k 280v-281) oraz „relacje pomiędzy powódką a jej ojcem można określić jako poprawne relacje dorosłej córki z ojcem – każdy ma swój obszar życiowy, są świadomi nawzajem swoich wad i zalet, ale się spotykają i są dla siebie wsparciem nawzajem” (vide k 280). Wreszcie wskazać trzeba, że – zdaniem biegłej psycholog – przeżywane przez powódkę emocje, związane ze śmiercią ojca są właściwe dla procesu żałoby. U powódki nie wystąpiły cechy zaburzeń psychicznych, a dolegliwości somatyczne można określić jako umiarkowane.

W efekcie powyższych stwierdzeń biegłej psycholog oraz na podstawie zeznań powódki i świadka Z. G., obrazujących życie A. Z. przed i po 15.04.2015r., Sąd stanął na stanowisku, że kwotą adekwatną do rozmiaru cierpień i krzywd, których doznała powódka wskutek zdarzenia z 15.04.2015r. jest 20.000 zł i taką też kwotę, na podstawie art. 446 § 4 kc zasądził w pkt I wyroku. O odsetkach należało orzec po myśli art. 481 § 1 kc w zw. z art. 455 kc i art. 817 § 1 kc, mając na uwadze datę zgłoszenia szkody, wniosku o przyznanie zadośćuczynienia i upływu 30 dniowego terminu do likwidacji szkody.

Analizując z kolei roszczenie małoletniego powoda P. S. o zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia w kwocie 15.000 zł, Sąd, mając na uwadze powyższe rozważania dotyczące obojga powodów i ich relacji ze zmarłym W. Z., dostrzegł przede wszystkim wnioski sformułowane przez biegłą psycholog (k 246v). Biegła I. K. wskazała w swojej opinii z jednej strony głębię cierpienia psychicznego małoletniego w pierwszym okresie po śmierci dziadka (smutek, żal, nasilenie poziomu drażliwości i napięcia, wybuchy złości), a z drugiej – dość wysokie zdolności adaptacyjne chłopca znacznie zmniejszające nasilenie w/w cierpienia wraz z upływem czasu. Biegła I. K. podkreśliła też, że najtrudniejszą kwestią dla małoletniego, wynikającą ze śmierci dziadka jest ograniczenie możliwości zaspakajania potrzeb dziecka (spędzanie czasu z mamą i kolegami, wyjazdy na wakacje, swobodne gospodarowanie czasem w swoim domu), spowodowane koniecznością zmiany stylu życia z powodu opieki nad babcią. W konsekwencji Sąd uznał, że o ile nasilenie cierpienia małoletniego powoda, wynikających z samej utraty dziadka było dość znaczne, o tyle jednocześnie niezbyt długotrwałe. Równocześnie większą rolę odgrywa dla małoletniego niemożność zaspakajania swoich potrzeb z uwagi na częste wyjazdy do babci niżli samo zniknięcie dziadka z życia P.S.. W wyniku powyższych konstatacji Sąd uznał, że kwota 8.000 zł całkowicie równoważy zakres, skalę i długotrwałość doznanych przez małoletniego cierpień, będących skutkiem zdarzenia z 15.04.2015r., wobec czego orzekł jak w pkt III wyroku. O odsetkach należało orzec analogicznie jak w przypadku powódki A. Z. (1) – zarówno samo zgłoszenie szkody, złożenie wniosku o przyznanie zadośćuczynienia, jak i upływ 30 dniowego terminu pozostają identyczne jak w przypadku powódki.

Pochylając się wreszcie nad ostatnim roszczeniem w niniejszej sprawie tj. żądaniem A. Z. (1) zasądzenia na jej rzecz kwoty 16.387,37 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu i wystawienia nagrobka zmarłemu, należało w pierwszej kolejności dostrzec treść art. 446 § 1 kc oraz utrwalony już pogląd literatury i judykatury w tej materii. „Granice obowiązku zwrotu kosztów pogrzebu wyznaczają zwyczaje przyjęte w danym środowisku. Pojęcie „zwyczaje przyjęte w danym środowisku” należy rozumieć jako zwykle ponoszone wśród określonego kręgu podmiotów koszty związane

z pochowaniem zmarłego. Z kolei ustalając zwyczaje panujące w danym środowisku, należy kierować się kryteriami obiektywnymi, oczywiście odniesionymi do pewnego kręgu podmiotów. Nie można utożsamiać określenia „zwyczaj przyjęte w danym środowisku” z kosztami poniesionymi przez konkretną osobę w konkretnym przypadku (por. wyrok SN z dnia 9 marca 2007 r., V CSK 459/06, LEX nr 277273) ... Obowiązek zwrotu kosztów pogrzebu na podstawie art. 446 § 1 k.c. obejmuje zwrot kosztów bezpośrednio związanych z pogrzebem (jak przewóz zwłok, nabycie trumny, zakup miejsca na cmentarzu i in.), jak również zwrot wydatków, odpowiadających zwyczajom danego środowiska. Do tych wydatków zalicza się koszt postawienia nagrobku (w granicach kosztów przeciętnych, jeżeli nawet koszty rzeczywiste były znaczne, np. z uwagi na materiał lub wystrój nagrobku – wyższe), wydatki na wieńce i kwiaty, koszty zakupu odzieży żałobnej i in. Do tych wydatków należy zaliczyć także wydatki na poczęstunek biorących udział w pogrzebie osób, przy uwzględnieniu okoliczności konkretnego przypadku, skoro jest to zwyczaj w zasadzie powszechnie przyjęty, zwłaszcza jeżeli jest w danym środowisku stosowany i dotyczy przede wszystkim krewnych zmarłego (bliższych i dalszych członków rodziny), jak również innych osób bliżej z denatem związanych, np. najbliższych współpracowników itp. Koszt takiego poczęstunku, utrzymany w rozsądnych stosownie do okoliczności granicach (nie mającego charakteru tzw. stypy pogrzebowej), podlega zwrotowi na równi z innymi kosztami pogrzebu zgodnie z art. 446 § 1 k.c. (wyrok SN z dnia 6 stycznia 1982 r., II CR 556/81, LEX nr 8388; por. także wyrok SN z dnia 22 stycznia 1981 r., II CR 600/80, LEX nr 8301). Do kosztów pogrzebu orzecznictwo zalicza nadto umiarkowany wydatek poniesiony na zakup niezbędnej odzieży żałobnej, której noszenie zarówno w czasie pogrzebu, jak i przez dłuższy czas po zgonie osoby bliskiej jest zwyczajowo przyjęte w wielu środowiskach w naszym społeczeństwie (por. wyrok SN z dnia 7 marca 1969 r., II PR 641/68, OSNCP 1970, nr 2, poz. 33)” [tak: Rzetecka-Gil A., Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania - część ogólna, LEX/el., 2011].

Wracając na grunt niniejszej sprawy trzeba stwierdzić, że do uzasadnionych wydatków, poniesionych przez powódkę A. Z. (1) w związku z pogrzebem W. Z., można niewątpliwie zaliczyć kwoty: 3.137,38 zł – koszty trumny, krzyża, tabliczki itp. objęte fakturą nr (...) (k 81), 300 zł koszty przygotowania ciała do ceremonii pogrzebowej, objęte fakturą nr (...) (k 82), 270 zł koszt wieńca (faktura k 83) i 1.349,99 zł koszty poczęstunku (k 84). Nie ulega też wątpliwości, że powódka poniosła koszty, związane z wystawieniem grobowca w łącznej wysokości 15.800 zł, a strona pozwana zakwestionowała wysokość tych kosztów. Zgodnie z ogólną regułą, zawartą w art. 6 kc, ciężar dowodu w zakresie przeciętnej wysokości kosztów wystawienia nagrobka na terenie W. obciążał stronę powodową. W niniejszej sprawie zresztą żadna ze stron nie podjęła trudu wykazania owej przeciętnej wysokości kosztów nagrobka, poprzestając na przedstawieniu faktur obrazujących rzeczywiście poniesiony koszt pomnika (strona powodowa) bądź czystym kwestionowaniu twierdzeń strony przeciwnej (pozwany). W takiej sytuacji Sąd ustalił, na podstawie ogólnodostępnych danych pochodzących z internetu, że ceny jednoosobowych pomników, wykonanych z granitu strzegomskiego kształtują się w przedziale pomiędzy 4.000 zł a 10.000 zł. Średnia zatem cena takiego pomnika oscyluje wokół kwoty 7.000 zł i taką też wartość Sąd przyjął. W efekcie Sąd stanął na stanowisku, że łączny koszty pochówku i nagrobka, zgodny z w/w przepisami i stanowiskiem doktryny to kwota 12.057,37 zł. Uwzględniając kwoty otrzymane przez powódkę: 4.000 zł zasiłku pogrzebowego (bezsporne) i 570 zł odszkodowania przyznanego i wypłaconego przez pozwanego (k 62), Sąd orzekł jak w pkt I wyroku, zasądzając na rzecz powódki kwotę 7.487,37 zł tytułem zwrotu poniesionych kosztów pogrzebu i wystawienia nagrobka. O odsetkach należało orzec po myśli art. 481 § 1 kc w zw. z art. 817 § 1 kc.

Orzekając o kosztach procesu, Sąd miał na względzie przede wszystkim połączenie do wspólnego rozpoznania dwóch odrębnych powództw, a także treść art. 100 kpc, stanowiącego, że w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczącej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu. Powództwo A. Z. (1) zostało uwzględnione w 53,35 %, a oddalone w 46,65 %. Po stronie kosztów powódki Sąd uwzględnił kwoty 2570 zł opłaty od pozwu, 3600 zł wynagrodzenia pełnomocnika powódki, 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa i 632,60 wydatkowanej zaliczki. Koszty po stronie pozwanego to 3600 zł wynagrodzenia pełnomocnika i 34 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictw. Po dokonaniu wyliczeń matematycznych Sąd o kosztach w zakresie powództwa A. Z. (1) orzekł jak w pkt II wyroku. Co do powództwa P. S., zostało ono uwzględnione jedynie w wysokości 53,3 %, a oddalone w zakresie 46,7 %.

Po stronie kosztów małoletniego powoda należało przy tym zaliczyć kwoty: 750 zł tytułem opłaty od pozwu, 4800 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika powoda i 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Koszty po stronie pozwanego to 4800 zł wynagrodzenia pełnomocnika i 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Po dokonaniu wyliczeń matematycznych Sąd o kosztach w zakresie powództwa P. S. orzekł jak w pkt IV wyroku.

Mając na uwadze treść roszczeń powodów i treść pkt I-IV wyroku, należało orzec też jak w pkt V.